

HUMANISTISKA
OCH TEOLOGISKA
FAKULTETERNA

Klimatflykting, inte en riktig flykting?

De sjunkande önationernas argumentation för asyl utifrån rätten till liv.

Ella Breitholtz

AVD. FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER
HISTORISKA INSTITUTIONEN

Kurskod: MRSG32

Termin: Höstterminen 2023

Handledare: Martina Koegeler-Abdi

Omfång: 9414 ord

Abstract

Det internationella rättssystemet har ännu inte erkänt 'klimatflyktingar' som flyktingar berättigade asyl, trots att klimatförändringarna resulterat i att människor tvingats evakuera sina hem. Stilla havets så kallade 'Sinking States' är samtidens främsta klimatoffer och belyser rättssystemets brister i att skydda de som drabbas. Syftet med arbetet är därför att utreda hur två olika asylrätts fall skiljer sig åt i sin argumentation kring 'klimatflyktingar', med utgångspunkt i argument om sociala förhållanden och UDHR:s 'rätten till liv'. 'Klimatflyktingars' frånvaro i det internationella rättssystemet har begränsat argumentationens tyngdkraft i tidigare asylrätts fall. Detta uppmärksammas i arbetets analys där invånarna av Tuvalu, genom ett nytt reviderat samarbetsavtal med Australien, är de första att någonsin berättigas asyl som 'klimatflyktingar'. Avsaknaden av en liknande instans begränsade argumentationens möjligheter i studiens andra analyserade fall. Studien drar slutsatsen att klimatförändringarna har en negativ påverkan på personers sociala förhållanden och att existerande rättssystem behöver uppdateras för att i framtiden inkludera och skydda en ökad mängd 'klimatflyktingar'.

Nyckelord: Klimatflykting, rätten till liv, klimaträttvisa, asylrätt, Australia-Tuvalu Falepili Union.

Innehållsförteckning

Abstract	2
1. Inledning	4
1.1. Problemformulering, syfte och frågeställningar	5
1.2. Material och avgränsningar	6
1.3. Forskningsetiska bedömningar.....	7
2. Litteraturoversikt och tidigare forskning	9
2.1 Klimatflykting som begrepp och koncept.....	9
2.2 Kiribati och Tuvalu	12
2.3 Studiens utgångspunkt.....	13
3. Teori och metod	14
3.1. Teori	14
3.2. Metod	15
4. Argumentera för asyl utifrån rätten till liv	17
4.1 Teitiota v. Nya Zeeland	17
4.1.1 Tes	18
4.1.2 Rätten till liv och klimaträttvisa.....	18
4.1.3 Bevisning av rätten till liv	20
4.2 Australien-Tuvalu Falepili överenskommelsen.....	22
4.2.1 Tes	23
4.2.2 Rätten till liv.....	23
4.2.3 Klimaträttvisa	24
5. Resultat och diskussion	26
5.1. Resultat.....	26
5.1.1. Teitiota v. Nya Zeeland	26
5.1.2. Australia-Tuvalu Falepili Union	26
5.1.3 Jämförelse mellan Australia-Tuvalu Falepili Union och Teitiota V. Nya Zeeland.....	27
5.2. Diskussion	30
6. Sammanfattning	32
7. Referenser	33

1. Inledning

När Kiribatimedborgaren Ioane Teitiota sökte asyl som klimatflykting på Nya Zeeland blev hans ansökan avslagen av den nyzeeländska domstolen. Fallet har blivit internationellt uppmärksammat, då det belyser flyktingkonventionens begränsningar. Det internationella rättssystemet har idag inte erkänt 'klimatflyktingar' som flyktingar berättigade asyl.¹ Trots detta är begreppet välanvänt och har en tydlig förklaring som i detta arbete hänvisar till personer som tvingas fly på grund av klimatförändringarnas konsekvenser. Stilla havets små önationer Kiribati och Tuvalu är en av samtidens främsta offer för klimatförändringarna och vattennivåerna stiger i en sådan takt att de har kommit att kallas för 'the sinking states'.²

Trots hoten på Kiribati berättigades Teitiota ingen asyl, vilket både kan bero på rättssystemets brister och på hur argumentationen fördes i fallet. När det kommer till en annan klimathotad önation Tuvalu, har rättssystemets brister tolkats som ett hinder för öborna. Därför togs det i november 2023 ett historiskt beslut mellan Tuvalu och Australien. Nationerna formade ett utökat partnerskap, en överenskommelse som ska stötta Tuvalus invånare i den allvarliga klimatkris som hotar landets existens.³ Ön estimeras ligga under ytan år 2050 och den nyutfärdade överenskommelsen 'Australia-Tuvalu Falepili Union' kan vara landets räddning.⁴

Debatten gällande klimatflyktingar har varit långdragen. En flykting är enligt 'United Nations Convention Relating to the Status of Refugees' (i uppsatsen nämnd som 'flyktingkonventionen') en person som har en välgrundad rädsla i att bli förföljd, saknar skydd från staten och är oförmögen att bo i landet på grund av etnicitet, religion, grupptillhörighet eller politisk åsikt.⁵ Denna definition exkluderar personer som flyr på grund av klimatet, vilket har orsakat den pågående debatten gällande personer som flyr på grund av klimatförändringarna och deras rätt till asyl. Det diskuteras ifall

¹ Jane Steffens, "Climate Change Refugees in the Time of Sinking Islands", *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 52:3, 2019, s.729.

² Jane McAdam, *Climate Change, Forced Migration and International Law*, Oxford: Oxford University Press, 2012.

³ Jessica Gainer, "What is the Australia-Tuvalu Falepili Union", *United states studies centre*, 2023-12-13, hämtad 2023-12-28 från: <https://www.ussc.edu.au/what-is-the-australia-tuvalu-falepili-union>.

⁴ Gainer, "What is the Australia-Tuvalu Falepili Union."

⁵ McAdam, *Climate Change, Forced Migration and International Law*, s.42; United Nations Convention Relating to the Status of Refugees. 189 UNTS 137. 25 July 1951.

konventionen bör revideras så klimatflyktingar inkluderas, eller ifall det bör skapas ett alternativt dokument.

Flyktingkonventionen står för den rättsliga definitionen av flykting och vilka rättigheter de berättigas. Konventionen ämnade fastställa rätten att fly och söka asyl i ett annat land då ens grundläggande mänskliga rättigheter, rätten till liv, frihet och säkerhet i Förenta Nationens (FN:s) deklaration om de mänskliga rättigheterna inskränks.⁶ När människor idag flyr som resultat av klimatförändringarna blir det tydligt att flykt på grund av klimatet inte är rättfärdigat. Detta trots att det kan ses som en mänsklig rättighet eftersom säkerhet och liv riskeras. Arbetet kommer därför studera hur klimatflyktingar argumenterar för asyl med grund i den mänskliga rättigheten rätten till liv.

1.1. Problemformulering, syfte och frågeställningar

Eftersom klimatflyktingar idag inte omfattas av flyktingkonventionen ämnar denna studie undersöka att vad för argument som framfördes i rättegången mellan Kiribati, Teitiota och Nya Zeelands domstol, i fråga om hans rätt till asyl på Nya Zeeland.⁷ Fallet har testats nationellt såväl som internationellt och FN:s generalförsamling instämde 2020 i Nya Zeelands beslut att neka Teitiota asyl. Men eftersom det i november 2023 gjordes en överenskommelse som berättigade Tuvalu invånarna permanent residens i Australien, ska denna studie analysera skillnaderna i argumentationen mellan fallen.⁸ Syftet är därmed att reda ut hur argumentationsvalen resulterat i Teitiotas tillkortakommanden och till Tuvalubornas vinst. Studien kommer utgå från hur rätten till liv och klimaträttvisa använts i argumentationen för att påvisa hur dessa skillnader kan ha påverkat utfallet om berättigad asyl.

Med utgångspunkt i rätten till liv och klimaträttvisa ska denna uppsats besvara följande frågeställning. Hur argumenteras det för klimatflyktingars rätt till asyl i rättsfallet 'Ioane Teitiota V. The Chief Executive of Ministry of Business Innovation and Employment'?

⁶ Universal Declaration of Human Rights, UN Doc. A/RES/217 (III), 10 December 1948, art. 3.

⁷ New Zealand Supreme Court, NZSC 2015:107, *Ioane Teitiota v The Chief Executive of Ministry of Business Innovation and Employment*, New Zealand Supreme Court: 2015.

⁸ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, *Joint Statement on the Falepili Union between Tuvalu and Australia*, 2023, hämtad 2023-11-17 från: <https://www.dfat.gov.au/geo/tuvalu/joint-statement-falepili-union-between-tuvalu-and-australia>.

och vilka skillnader går det att tyda i argumentationen utifrån rätten till liv och klimaträttvisa i Teitiota v. Nya Zeeland och 'Australia-Tuvalu Falepili Union'?

För att kunna fastställa skillnaderna i argumentationen i 'Australia-Tuvalu Falepili' överenskommelsen och protokollet gällande 'Ioane Teitiota V. The Chief Executive of Ministry of Business Innovation and Employment' domen (framöver omnämnt som Teitiota v. Nya Zeeland) använder jag en argumentationsanalys. Genom att kartlägga argumentationen utifrån klimaträttvisa och rätten till liv ämnar studien se om skillnaden i argumentationens infallsvinkel kan förklara de olika utfallen.

1.2. Material och avgränsningar

Det primärmaterial som studien kommer utgå ifrån är 'United Nations Human Rights Committee', FN:s mänskliga rättigheters kommitténs protokoll för rättegången mellan Teitiota och den nyzeeländska domstolen, samt traktatet och det gemensamma uttalet som följde 'Australia-Tuvalu Falepili Union'. Fallen kommer genomgå en argumentationsanalys för att sedan jämföras sinsemellan. Stilla havets önationer har nämnts som klimatförändringarnas främst utsatta och är därför relevanta för en analys.⁹ Arbetet utgår därmed från två väldigt utsatta ö-stater i stilla havet som båda sökt asyl hos Oceans största länder Nya Zeeland och Australien, men med två olika utfall. Arbetets avgränsning till två fall, där ena fallet har berättigats asyl och det andra fallet inte berättigades, ger materialet hög validitet eftersom det tydligt kan visa på skillnader i argumentationsgrunder och dess påverkan i utfallen.

Studien avgränsas vidare genom att enbart analysera kommitténs gemensamma sammanställning och argumentation gällande fallet Teitiota v. Nya Zeeland. Protokollet innehåller även två så kallade Annex, som är två av kommitténs ledamöters personliga ståndpunkter och åsikter gällande fallet.¹⁰ Dessa kommer ej inkluderas i analysen eftersom uppsatsen endast har för avsikt att visa på hur argumentationen skiljer sig åt den i Falepili-överenskommelsen och hur vidare argumentationen kan ha påverkat utfallet. Eftersom de två ledamöterna är delaktiga i beslutet och deras

⁹ Gainer, "What is the Australia-Tuvalu Falepili Union".

¹⁰ United Nations Human Rights Committee, CCPR/C/127/D/2728/, *Views adopted by the Committee under article 5 (4) of the Optional Protocol, concerning communication No. 2728/2016*, International Covenant on Civil and Political Rights: 2020.

personliga ståndpunkter inte talar för kommitténs ställning och deras gemensamma argument har denna avgränsning gjorts. Det är de sammanställda, enhetliga argumenten som lett till beslut och därför är aktuellt för arbetet.

Överenskommelsen gällande Tuvalu är så pass nytillkommen, så det har ännu inte offentliggjorts någon dokumentation kring diskussionerna bakom överenskommelsen. Analysen kommer därför enbart göras på staternas gemensamma uttalande kring partnerskapet och traktatet som de beslutade om.

Studien ska göra en argumentationsanalys och har valt att avgränsa sig till att undersöka argumentation som utgår ifrån klimaträttvisa och särskilt rätten till liv. Klimaträttvisa hänvisar till klimatförändringarnas påverkan på socialrättvisa, förändrade livsvillkor och kan därför kopplas till UDHR:s artikel 3, rätten till liv.¹¹ Rätten till liv ligger till grund för arbetets valda perspektiv eftersom det redan är inkluderat i flyktingkonventionen och möjligen skulle kunna vara en argumentationsgrund som i framtiden kan rättfärdiga klimatflyktingar asyl.

1.3. Forskningsetiska bedömningar

De etiska principerna ligger till grund för studiens val av forskningsmaterial och perspektiv. Studien behandlar klimatutsatta människors rätt till asyl. Detta är personer som redan befinner sig i utsatta situationer och det kan uppfattas problematiskt att ifrågasätta redan marginaliserade personers utsatthet.¹² Det är därför viktigt att betona att studien ska analysera grunder i argumentationen som har använts i asylrättsfall. Studien ska inte bedöma ifall öbornas upplevelser rättfärdigar dem asyl eller ej, detta för att följa de forskningsetiska principerna. Det som skulle kunna uppfattas som problematiskt är nämmandet av den asylsökandes namn i fallet mellan Teitiota och Nya Zeeland, vilket skulle kunna sätta Teitiota i riskzon. Därför betonas det återigen på att det är argumentationen som kommer undersökas och inte Teitiotas utsatthet.¹³ Det har ytterligare gjorts en bedömning att risken för Teitiota är minimal eftersom namnet redan är offentliggjort i både FN:s egna protokoll och den tidigare forskningen.

¹¹ Universal Declaration of Human Rights, art. 3.

¹² Sara Eldén, *Forskningsetik*, Lund: Studentlitteratur, 2020, s.80.

¹³ Eldén, *Forskningsetik*, s.80.

I val av material och sammanställningen av detta har en forskningsetisk bedömning gjorts. Både primära och sekundära källor är offentligt material som finns tillgängligt. Vilket möjliggör läsarens granskning av använt material och forskning som kan bekräfta arbetets transparens och reliabilitet. Genom en ständig reflektion över mina egna normer och föreställningar gällande klimatflyktingar som socialt fenomen har jag även aktivt kunnat arbeta mot detta och göra forskningen mer objektiv och transparent. Det finns dock en medvetenhet om att dessa substantiella föreställningar kan ha påverkat arbetet omedvetet, vilket kan påverka dess fullständiga reliabilitet och möjlighet att reproducera arbetets resultat.¹⁴

¹⁴ Eldén, *Forskningsetik*, s.67.

2. Litteraturöversikt och tidigare forskning

I takt med att utvecklingen av klimatförändringarna har förvärrats, har det rättsliga vakuum för personer som tvingats flytta på grund av klimatet blivit alltmer uppmärksammat inom forskningsvärlden.¹⁵ Internationell rätt adresserar idag inte konceptet av klimatflyktingar.¹⁶ Den tidigare forskningen visar därför på avsaknaden av en instans som etablerar klimatflykting som begrepp och koncept. Forskningen har gett exempel på hur man kan gå tillväga och göra tillämpningar för att hantera den folkströmning som sker på grund av klimatet.¹⁷

2.1 Klimatflykting som begrepp och koncept

Forskningen kring klimatflyktingar har i många fall innehållit en begreppsanalys. Begreppet klimatflyktingar och dess funktion i samhället har givits många tolkningar. Ben Wisner menar att aktivister har anammat begreppet och förenklat det. Förenklingen har gett 'klimatflykting' en negativ klang och har använts i kontexter som tycks driva på rasism och en xenofobisk atmosfär.¹⁸ Denna tes för Lydia Ayame Hiraide vidare i sin forskning, där hon utreder begrettets språkliga begränsningar för att kunna introducera ett alternativ begrepp som ska öka möjligheterna för de som tvingas flytta på grund av klimatrelaterade anledningar.¹⁹ Hon menar att 'klimatflykting' använts i argumentation mot marginaliserade gruppers asylsökande i Europa, eftersom klimatet inte är en rättfärdig motivering till asyl. Detta har resulterat i att syriska flyktingar nekats asyl i samband med att de flytt från torka och klimatförändringar som gjort deras hem obeboeligt, i kombination med det ökade politiska våldet i landet. I

¹⁵ Matthew Scott, "Finding Agency in Adversity: Applying the Refugee Convention in the Context of Disasters and Climate Change", *Refugee survey quarterly*, 35:4, 2016, s.26-57; McAdam, *Climate Change, Forced Migration and International Law*, 2012.

¹⁶ Steffens, "Climate Change Refugees in the Time of Sinking Islands".

¹⁷ Lydia Ayame Hiraide, "Climate refugees: A useful concept? Towards an alternative vocabulary of ecological displacement", *Politics*. 43:2, 2023, s.267-282; Jane McAdam, "Current developments Protecting People displaced By the Impacts of Climate Change: The UN Human Rights Committee and the Principle of Non-Refoulement", *American journal of international law*, 114:4, 2020, s.708-725; Steffens, "Climate Change Refugees in the Time of Sinking Islands"; Scott, "Finding Agency in Adversity...".

¹⁸ Ben Wisner, "Climate Change and Migration: Scientific Fact or Leap of (Bad) Faith? Invitation to a debate & Radix collection of materials elucidating debate & the assumptions & politics in the background", *ResearchGate*, 2009, hämtad 2023-12-06 från: https://www.researchgate.net/publication/238792626_Climate_Change_and_Migration_Scientific_Fact_or_Leap_of_Bad_Faith_Invitation_to_a_debate_Radix_collection_of_materials_elucidating_debate_the_assumptions_politics_in_the_back_ground.

¹⁹ Hiraide, "Climate refugees: A useful concept...", s.268.

fallet av de syriska flyktingarna beskrev media dem som 'klimatflyktingar' vilket ledde till ansökans avslag, trots att landets eskalerande våld också var en bakliggande orsak till flykt.²⁰ Detta visar både på det rättsliga vakuum som gör det omöjligt att fastställa vad som ligger till grund för flykt och därmed ens rätt till asyl, men Hiraide belyser även att det visar på möjligheten att ur ett xenofobiskt perspektiv kunna neka asyl.²¹ Språket är ett politiskt nyckelinstrument som konstruerar diskursiva begränsningar inom migrationspolitiken, och 'klimatet' hänvisar som begrepp enbart till flykt baserat på klimatförändringar och inte andra ekologiska, miljöpåverkande orsaker som exempelvis jordbävningar, vilket Hiraide menar begränsar inkluderingen. Hon presenterar därför det alternativa begreppet 'ecological displacement' som visar på olika orsaker till flykt, både inom och över landsgränser – vilket också har begränsat den rättsliga diskursen. Diskursen har utan avsikt blivit rasifierad och domineras av de vitas röst i diskussioner kring klimatet och asylrätt, där de talar som beskyddare och omhändertagare. Hela den europeiska flyktingdiskursen är präglad av det så kallade 'white gaze' och visar ett eurocentriskt perspektiv, som påminner om kolonialiseringens argument där Europas stormakter skulle civilisera omvärlden.²² Hiraide försöker därför med sitt begrepp frånta den offerstämpel som 'klimatflykting' gett de som flyttar och återger de sin autonomitet.

Hiraide är inte ensam med att uppmärksamma att motiveringen bakom flykt inte alltid står ensam, vilket hon exemplifierar genom flyktingströmmen från Syrien. Det är ofta en kombination av miljö, ekonomiska och politiska anledningar som motiverar migration. Ett spår som forskningen kring klimatrelaterad flytt har kretsat kring är därför vad för rättsliga instanser som kan hjälpa till att rättfärdiga klimatflyktingars asyl och vidare hur sociala kontexter påverkar rättfärdigandet och samhällets förståelse av flyktingar.²³ Två framstående forskare inom ämnet, Jane McAdam och Matthew Scott, hävdar båda att de humanitära problem som ligger bakom migrationen måste uppmärksammas för att kunna skapa en faktisk skillnad för flyktingarna. De sociala kontexter som påverkar flyktingströmmen måste belysas, det räcker inte med ett traktat tillägnat klimatflyktingar för att problemen ska lösas och deras asyl berättigas. Ett traktat riskerar att flytta fokus till just denna rättsliga instans istället för att aktivt arbeta

²⁰ Hiraide, "Climate refugees: A useful concept...", s.273.

²¹ Ibid., s.273.

²² Hiraide, "Climate refugees: A useful concept...", s.274; Andrew Baldwin, "Racialisation and the figure of the climate-change migrant", *Environment and Planning*, 45:6, 2013, s.1474-1490.

²³ Scott, "Finding Agency in Adversity...".

med de kontextuella problemen och klimatet.²⁴ Genom att juridiskt definiera klimatflyktingar begränsar man konceptet, där det konkretiseras vilka som hamnar innanför- och utanför dess skydd. Eftersom det i nuläget inte finns någon fastställd definition vem som är klimatflykting går detta att undvika.²⁵

Eftersom klimatflyktingar enligt flyktingkonventionen inte är ett berättigat koncept, tvingas forskare utreda olika tillvägagångssätt som kan föra samhällsutvecklingen framåt, i relation till flyktingar. Forskningen om klimatflyktingar och deras asylrätt har tenderat präglas av klimaträttsvisa och argumentationen att klimatförändringarnas påverkan på ens sociala förhållanden ska ligga till grund för klimatpolitiken, en infallsvinkel jag jobbar vidare med i min analys.²⁶ Det finns också många andra utgångspunkter forskarna använder för att visa på klimatflyktingars begränsningar och vidare hur man utan traktat kan hantera samhällets tillkortakommanden i sin hantering av flyktingströmningarna.²⁷ Dessa utgångspunkter är bland annat 'sociala paradigmer', 'non-refoulment' principen, introducerande av nya begrepp som 'ecological displacement' och rättssystemets tveksamhet som tvingar privata aktörer till handling.²⁸

²⁴ Scott, "Finding Agency in Adversity...".

²⁵ Jane McAdam, "Swimming against the Tide: Why a Climate Change Displacement Treaty is Not the Answer", *International Journal of Refugee Law*, 23:1, 2011, s.16.

²⁶ Kemi Fuentes-George, "The Comparative Politics of Environmental Justice", i *The Oxford Handbook of Comparative Environmental Politics*, Jeannie Sowers, Stacy D. VanDeveer & Erika Weinthal (red.), New York: Oxford University Press, 2021; Prakash Kashwan, "Globalization of Environmental Justice: A Framework for Comparative Research", i *The Oxford Handbook of Comparative Environmental Politics*, Jeannie Sowers, Stacy D. VanDeveer & Erika Weinthal (red.), New York: Oxford University Press, 2021; David N. Pellow, "Environmental Justice, Climate Justice, and Animal Liberation Movements: Confronting the Problems of Social Difference", i *The Oxford Handbook of Comparative Environmental Politics*, Jeannie Sowers, Stacy D. VanDeveer & Erika Weinthal (red.), New York: Oxford University Press, 2021; Kimberly R. Marion Suiseeya, "Critical Perspectives on Representation Equity, and Rights Developing a Comparative Politics of Environmental Justice", i *The Oxford Handbook of Comparative Environmental Politics*, Jeannie Sowers, Stacy D. VanDeveer & Erika Weinthal (red.), New York: Oxford University Press, 2021; Clare Heywars, Dominic Roser (red.), *Climate Justice in a Non-Ideal World*, New York: Oxford University Press, 2016.

²⁷ Hiraide, "Climate refugees: A useful concept..."; McAdam, "Current developments Protecting People..."; Matthew Scott, *Climate Change, Disasters, and the Refugee Convention*, Cambridge: Cambridge University Press, 2020; Steffens, "Climate Change Refugees in the Time of Sinking Islands"; Scott, "Finding Agency in Adversity..."; McAdam, *Climate Change, Forced Migration and International Law*; McAdam, "Swimming against the Tide...".

²⁸ Hiraide, "Climate refugees: A useful concept..."; McAdam, "Current developments Protecting People..."; Scott, *Climate Change, Disasters, and the Refugee Convention*; Steffens, "Climate Change Refugees in the Time of Sinking Islands"; Scott, "Finding Agency in Adversity..."; McAdam, *Climate Change, Forced Migration and International Law*; McAdam, "Swimming against the Tide...".

2.2 Kiribati och Tuvalu

Studien kommer utgå från två ö-stater vars situation blivit väl uppmärksammas av omvärlden. Stilla havs ö-staterna Kiribati och Tuvalu har blivit symboler för så kallade 'Sinking States', som hänvisar till att den stigande havsnivån kommer leda till att staterna till slut hamnar under vattenytan.²⁹ Det talas därför om 'Sinking states' flyktingar, det vill säga invånare från bland annat Kiribati och Tuvalu som på grund av havsnivåerna tvingas fly.³⁰

Det första fallet som kommer analyseras i denna uppsats är det mellan Ionaoe Teitiota och den nyzeeländska staten. Teitiota kommer från Kiribati och bodde innan han flyttade till Nya Zeeland på ön Tarawa i Kiribati. När hans visum gick ut valde Teitiota att söka asyl på Nya Zeeland och argumenterar för att han är berättigad skydd i landet, på grund av klimatförändringarnas allvarliga konsekvenser på Kiribati. Han argumenterar för att klimatförändringarna utgör en fara och hälsorisk för honom och hans familj.³¹ Den nyzeeländska domstolen nekar Teitiota asyl och Teitiota för fallet vidare till 'United Nations Human Rights Committee', framöver omnämnt som 'kommittén' eller 'FN kommittén', där han hävdar att den nyzeeländska staten har kränkt hans rätt till liv.³² Kommittén instämmer i den nationella domen.³³

Fallet är uppmärksammat i mycket av den tidigare forskningen eftersom det har testats på olika nivåer av instanser, både nationellt och internationellt. Teitiotas fall har öppnat omvärldens ögon gällande de begränsningar som finns för klimatflyktingars rätt till asyl och fallet tolkas som ett första steg i arbetet mot att rättfärdiga asyl för människor vars livsvillkor påverkas av klimatförändringarna.³⁴ Situationen för Kiribati invånarna är uppmärksammas inom forskningen, inte bara Teitiotas asylsökande.³⁵ Diskussionen är baserad på antagandet att den stigande vattennivån kommer göra det omöjlig för befolkningen att bebo öarna permanent. I korrelation med andra politiska och

²⁹ McAdam, *Climate Change, Forced Migration and International Law*, s.120.

³⁰ Ibid., s.120.

³¹ McAdam, "Current developments Protecting People..."; Steffens, "Climate Change Refugees in the Time of Sinking Islands"; Scott, "Finding Agency in Adversity...".

³² United Nations Human Rights Committee, CCPR/C/127/D/2728/, para. 1.1-2.2.

³³ Ibid.,

³⁴ McAdam, "Current developments Protecting People..."; Steffens, "Climate Change Refugees in the Time of Sinking Islands"; Scott, "Finding Agency in Adversity...".

³⁵ McAdam, "Current developments Protecting People..."; Steffens, "Climate Change Refugees in the Time of Sinking Islands"; Scott, "Finding Agency in Adversity..."; McAdam, *Climate Change, Forced Migration and International Law*; McAdam, "Swimming against the Tide...".

kontextuella situationer har klimatförändringarna inneburit öarnas 'tipping point' som nu tvingar befolkningen på flykt.³⁶ Situationen för Kiribati invånarna har därför varit aktuell för den tidigare forskningen eftersom den pekar på den samhälleliga kontext som påverkar flyktingsituationen.³⁷

Det andra fallet som kommer analyseras i studien är den nyutfärdade överenskommelsen mellan Tuvalu och Australien. 'Australia-Tuvalu Falepili Union', framöver benämnd 'Falepili överenskommelsen', är en nyutfärdad överenskommelse från november 2023 mellan den utsatta 'sinking State' Tuvalu och Australien. På grund av klimatförändringarnas effekter på ön har dessa stater skapat ett utökat partnerskap som ämnar stötta säkerheten för invånarna på Tuvalu.³⁸ Tuvalu är en så kallad 'sinking state' och nämns kunna ligga under havsytan år 2050, partnerskapet ämnar därför rädda befolkningen på Tuvalu. Överenskommelsen har benämnts som både historiskt och som landets räddning.³⁹

2.3 Studiens utgångspunkt

Studien kommer använda rättsfallet gällande Teitiota som källa för analys. Den tidigare forskningen har i mångt och mycket fokuserat på sociala, politiska och rättsliga kontexter som påverkar klimatflyktingarnas begränsade ställning i samhället. Medan denna studie därför ämnar undersöka ett mindre forskat område och kommer betrakta fallets rättsliga argument – utifrån rätten till liv och klimaträttvisa. Istället för att studera diskursen kring klimatflyktingar som koncept, ska studien studera hur de två valda fallen har valt att argumentera för klimatflyktingars rätt till asyl utifrån rätten till liv och ämnar vidare visa på fallens argumentativa skillnader. Uppsatsen utgår från att klimatförändringarna är en fråga om social rättvisa, som påverkar människors möjlighet att leva ett värdigt liv, därför kommer studien utifrån rätten till liv undersöka skillnaderna i fallens argumentation, för att därigenom vidare kunna fastställa ifall argumentationens infallsvinkel kan påverka ett falls slutliga resultat.⁴⁰

³⁶ McAdam, *Climate Change, Forced Migration and International Law*, s.16 & s.127.

³⁷ Scott, "Finding Agency in Adversity...".

³⁸ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, *Joint Statement on the Falepili Union between Tuvalu and Australia*, 2023, hämtad 2023-11-17 från: <https://www.dfat.gov.au/geo/tuvalu/joint-statement-falepili-union-between-tuvalu-and-australia>.

³⁹ Gainer, "What is the Australia-Tuvalu Falepili Union".

⁴⁰ Suiseeya, "Critical Perspectives on Representation Equity...".

3. Teori och metod

Forskningen ska undersöka skillnader i argumentationen vid Falepili överenskommelsen och Teitiota fallet. Detta för att se på ifall grunden till argumentationen kan påverka asylrättsfall för klimatflyktingar. Genom en fallstudie av Teitiota, FN och Nya Zeelands rättsliga argumentation ska studien undersöka hur argumentationens grund skiljer sig från argumentationen i Falepili överenskommelsen. Den rättsliga argumentationen kommer utgå från rätten till liv från UDHR:s artikel 3 och flyktingkonventionen. Analysen kommer göras genom ett Pro et. Contra analytiskt schema.⁴¹

Efter en första analys och genomläsning av FN kommitténs protokoll av fallet kunde jag fastställa att UDHR:s artikel 3 var centralt för argumentationen i rättsfallet. Det vill säga rätten till liv, frihet och säkerhet.⁴² Min fortsatta analys kommer därför utgå från denna artikel i UDHR, med en teoretisk bakgrund i klimaträttvisa eftersom det synliggör klimatförändringarna som ett socialt problem, som möjligen kan ifrågasätta samhällsutvecklingen och i framtiden berättiga asyl.

3.1. Teori

Denna studie kommer utföras med grund i rätten till liv och klimaträttvisa. Klimaträttvisa är som det beskrevs i litteraturöversikten en fråga om socialrättvisa, eftersom klimatförändringarna för med sig sociala och ekonomiska orättvisor, påverkar politisk makt och medborgerliga relationer. I sin forskning om klimatpolitik, har Kimberley R. Suseeya en teoretisk utgångspunkt i klimaträttvisa, som enligt henne är drivkraft för politiken och inte en konsekvens av samhällsnormer och politik.⁴³ I sin studie utreder hon klimaträttsvisans uppgift och hur den fungerar i olika kontexter, för att därigenom visa på att den är drivande för förändring och inte tvärtom.⁴⁴

⁴¹ Göran Bergström & Kristina Boréus (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*, 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur, 2012, s.94.

⁴² Universal Declaration of Human Rights, art. 3.

⁴³ Suseeya, ”Critical Perspectives on Representation Equity...”, s.456.

⁴⁴ Ibid.,

På liknande sätt kommer denna studie utgå från klimaträttvisa och mer specifikt, rätten till liv och hur de teoretiska perspektiven har drivit och motiverat argumentationen gällande asylrätt.

Jag kommer undersöka argumentationerna utförda av Teitiota, Nya Zeeland, FN:s människorättskommitté och Falepili överenskommelsen med grund i rätten till liv. Deras teser samt hur de använder klimaträttvisa och rätten till liv för att argumentera för sin tes, sammanställs. Resultatet av argumentationsanalysen på protokollet kommer sedan utgöra en synvinkel som vi betraktar Falepili överenskommelsens gemensamma uttalande och traktat från. Som resultat kan arbetet påvisa skillnaderna mellan de två fallen och dess grund i klimaträttvisa och rätten till liv.

Suiseeya talar om klimaträttvisa i generella termer och visar utifrån ett flertal kontexter hur klimaträttvisa är en drivande faktor, min forskning skiljer sig därför från Suiseeya eftersom den endast kommer titta på klimaträttsvisans funktion i argumentationen hos de två fallen studien har valt att studera. Min forsknings infallsvinkel på klimaträttvisa blir därmed inte lika generaliserad som Suiseeyas, utan är mer djupgående och kontextuell.

3.2. Metod

För att kunna fastställa argumentationernas skillnader kommer studien utgå från det pro et. Contra analytiska schemat, vilket ska appliceras på protokollet för Teitiota och Nya Zeeland fallet. Rent praktiskt kommer analysprocessen först identifiera de olika parternas teser. Dessa kommer tillsammans med perspektiven, rätten till liv och klimaträttvisa, ligga till grund för studiens kartläggning av argumentation. När argumenten har fastställts ska huvudargumenten med hjälp av ett kodschema kopplas samman med rätten till liv och/eller klimaträttvisa, för att påvisa sin relevans till arbetets teoretiska utgångspunkt.⁴⁵ För-och emot- analysen, har som syfte att visa på olika argument och är därför relevant för denna studie eftersom den visar på vilka argument som användes för att styrka tesen.⁴⁶

⁴⁵ Bergström & Boréus (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*, s.94.

⁴⁶ *Ibid.*, s.94.

Studien kommer med andra ord att fastställa, Nya Zeelands domstols tes, såväl som Teitiotas och FN:s människorättskommitténs teser. Därefter kommer deras argument som använder sig av klimaträttvisa och rätten till liv att fastställas. Eftersom protokollet är en rättslig handling har argumentationens bevisning redan påvisats. Vilket i denna studie är domen som gjordes i Teitiotas fall. Studien kommer därefter fastställa överenskommelsens tes för att vidare kunna kartlägga argumentationen bakom tesen utifrån valda teoretiska perspektiv. Nästkommande steg är att applicera argumentationsanalysen på Falepili överenskommelsen. Det innebär att vi utifrån tes och argument ska försöka finna skillnader i infallsvinkel från rätten till liv i överenskommelsen och Teitiota fallet. Genom att göra en argumentationsanalys av uttalandet, som jämförs med den tidigare analysen vill studien visa på skillnader i tes och argumentation för att analysera om dessa har lett till ett annat utfall.

4. Argumentera för asyl utifrån rätten till liv

I följande avsnitt kommer FN:s mänskliga rättigheters kommittés protokoll från fallet mellan Nya Zeeland och Ioanoe Teitiotas tes och argument först att identifieras och kartläggas. Den inledande kartläggningen kommer ta fram argument sammankopplade till rätten till liv och klimaträttvisa. I avsnittets andra del kommer en liknande analys göras på den nya överenskommelsen mellan Tuvalu och Australien.

4.1 Teitiota v. Nya Zeeland

Nedanför är analysens kodschema som markerar argumentation baserad på klimaträttvisa, rätten till liv och dess bevisning. X:n markerar då dessa grunder används i de olika huvudargumenten, de mindre x:n hänvisar till svaga kopplingar till perspektivet.

Huvudargument	Klimaträttvisa, påverkar sociala förhållanden	Rätten till liv	Bevisning kopplad till rätten till liv
Oobor mark, överbefolkade områden.	X		
Ingen framtid, bobar i 10–15 år till.	X	x	X
Smutsigt dricksvatten.	X	x	X
Generella hälsan på ön har försämrats.	X		X
Våldsamhet på grund av mark dispyter.	X		X
Kiribati har försummat sina positiva skyldigheter.		X	
Otillräcklig bevisning på att hans liv hotas.		X	
Överhängande risk mot hans liv.			X
Klimatförändringarna kan påverka hans livsvillkor.	X	X	
Klimatförändringar är ett av sam- och framtidens största hot.		X	

Tabell 1: Huvudargumentation utifrån rätten till liv och klimaträttvisa i Teitiota V. Nya Zeeland

4.1.1 Tes

Teitiotas uppehållstillstånd på Nya Zeeland gick ut 2010.⁴⁷ För att få stanna i landet försökte han göra anspråk som flykting, eller som en person i behov av skydd.⁴⁸ Teitiotas argument grundar sig i tesen att han på grund av konsekvenserna av klimatförändringarna inte längre kan bo på Kiribati och tvingas söka asyl på Nya Zeeland.⁴⁹ När han sedan nekas asyl av den nyzeeländska domstolen, drar han fallet vidare till FN:s mänskliga rättigheters kommitté för civila och politiska rättigheter. Tesen han förmedlar inför kommittén är att den nyzeeländska staten inskränker hans rätt till liv genom att utvisa honom tillbaka till ön Tarawa i Kiribati. Teitiota menar att hans liv skulle vara i fara, ifall han skulle utvisas.⁵⁰

Som svar till Teitiotas tes, argumenterar kommittén utifrån tesen att Nya Zeeland inte har inskränkt Teitiotas rätt till liv, hans liv skulle inte vara i fara vid återvändo. De uttrycker att ”the facts before it do not permit it to conclude that the author’s removal to Kiribati violated his rights under article 6 (1) of the Covenant”.⁵¹ Nya Zeelands tes ter sig liknande då de hävdar att Teitiotas liv inte är i direkt fara ifall han återvänder till sitt hemland Kiribati och han berättigas därför inte asyl.⁵²

4.1.2 Rätten till liv och klimaträttvisa

Stigande havsnivåer är ett överhängande problem för Kiribati – Tarawa – borna och medför olika humanitära konsekvenser. Vattennivåerna har skapat obeboeliga områden och urbanisering in mot landet. Förlusten av landmassor, öns och inlandets överbefolkning har resulterat i spänningar och våldsamheter. Enligt expertutlåtande av John Corcoran har situationen inneburit att ”Violent fights often broke out and sometimes led to injuries and deaths.”⁵³ Teitiota argumenterar för att han skulle riskeras utsättas för liknande våldsamheter, som har noterats vid markägande dispyter, ifall han återvände.⁵⁴ Domstolen i Nya Zeeland pekar dock på det faktum att Teitiota inte har varit delaktig i markägande bråk tidigare och att det inte finns något som tyder på att han fysiskt skulle ta skada på grund av liknande dispyter i framtiden. Domstolen

⁴⁷ CCPR/C/127/D/2728/, para. 4.1.

⁴⁸ Ibid., para. 4.2.

⁴⁹ Ibid., para. 2.1.

⁵⁰ Ibid., para. 1.1.

⁵¹ Ibid., para. 10.

⁵² Ibid., para. 6.2.

⁵³ Ibid., para. 2.4.

⁵⁴ CCPR/C/127/D/2728/, para. 3.

besvarar argumentet med följande; "He had not been subjected to any land dispute in the past and there was no evidence that he faced a real chance of suffering serious physical harm from violence linked to housing, land or property disputes in the future".⁵⁵

Teitiotas argument kopplat till överbefolkningen och markdispyterna kan även kopplas till klimaträttsvisa. Befolkningen av Kiribati kan tänkas påverkas socialt och tvingas kompromissa om hur de ska bo på grund av klimatförändringarna.⁵⁶ Domstolen noterar att Teitiota inte har möjlighet att flytta tillbaka till det hus på Tarawa som han och hans familj tidigare hade bott i, men argumenterar för att han och hans hustrus familjer ska vara markägare på Kiribatis andra öar. Den nyzeeländska staten menar att de därför skulle ha land att bo på, om än något storleksmässigt begränsad eftersom den redan är bebodd av andra familjemedlemmar.⁵⁷

Protokollet beskriver hur överbefolkningen har lett till att vattenutvinningen har överskridit dess påfyllning, samt att de stigande havsnivåerna har skapat salt föroreningar i invånarnas dricksvattenreserver.⁵⁸ I sitt vittnesmål inför den nyzeeländska domstolen beskriver Teitiotas hustru om rapporteringar gällande dödsfall och diarré hos barn, som har orsakats av vattenkvalitén. Hustrun uttrycker oro över familjens sociala förhållanden och välmående som påverkas av klimatförändringarna eftersom överbefolkningen har inneburit en större spridning av sjukdomar.⁵⁹ Teitiota rapporterar även att han och hans familj efter att ha återvänt till Kiribati har lidit av "reasonably bad health issues" och att hans ena barn led av en allvarlig blodförgiftning som gav honom bölder.⁶⁰

Teitiota benämns möta en "intermediate risk of serious harm in Kiribati" och på grund av den kontunerliga förlusten av landmassa förväntas landet överleva i 10 till 15 år till, vilket Teitiota använder som argument till sin tes. Han menar att tidsramen påvisar en överhängande risk att utsättas för 'serious harm' och att han därför bör rättfärdigas asylrätt. Han menar att den tidsram som den nyzeeländska domstolen satte som

⁵⁵ Ibid., para. 2.8.

⁵⁶ Ibid., para. 2.4.

⁵⁷ Ibid., para. 2.7.

⁵⁸ Ibid., para. 2.4.

⁵⁹ Ibid., para. 2.6.

⁶⁰ Ibid., para. 5.

argument för att han inte var i brådskande fara var felaktig och att expertutlåtandet från Connell stöttar hans tidsram.⁶¹ Kommittén noterar dock att klimatbaserade skador kan ske plötsligt, oregelbundet och långsamt. De menar att effekterna kan komma inom loppet av några timmar men också ta år.

4.1.3 Bevisning av rätten till liv

Den nyzeeländska staten uppmärksammar att rätten till liv innebär att staten har ett positivt ansvar att inta åtgärder som ska tillgodose nödvändigheter som krävs för att leva. Med detta som grund argumenterar domstolen för att Teitiota inte framför tillräcklig bevisning på att Kiribati som stat inte upprätthållit sina skyldigheter.⁶² Likt Corcorans expertutlåtande som lyder att Kiribati som stat tagit steg för att adressera klimatförändringarna, bland annat genom ett program som ska hjälpa samhället i sin klimatomställning.⁶³ Likväl som Kiribati har den nyzeeländska staten själva ett positivt ansvar att skydda rätten till liv. Domstolen argumenterar dock för att Teitiotas bevisning för att hans liv var i fara och stod inför överhängande skada vid återvändo var bristfällig.⁶⁴

Kommittén poängterar att risken för en inskränkning av rätten till liv måste vara 'imminent' – det vill säga allvarlig, överhängande, eller akut – för att det ska kunna motivera asylrätt.⁶⁵ Det ska finnas en allvarlig risk att man skulle avlida, kommittén stämmer tycke med nyzeeländska staten i att Teitiota inte har påvisat en sådan brådska eller tryckande hot. Domstolen tog emot all bevisning i sin helhet och ser Teitiotas argument som fullt 'credible' – det vill säga tillförlitliga - men fann trots allt inte tillräckligt som pekade på att författaren stod inför en överhängande risk att ta fysisk skada.⁶⁶ I protokollet nämns ön som obobar inom ett drygt decennium, vilket Teitiota hänvisar till då han motiverar för att hans sociala förhållanden vid utvisning skulle påverkas. Kommittén menar dock att angivna tidsram ger möjlighet till ingripande åtgärder, vilket den nyzeeländska domstolen kunde konstatera att Kiribati hade gjort. Kommittén uttrycker dock att det inte går avgöra ifall dessa åtgärder är tillräckliga för

⁶¹ CCPR/C/127/D/2728/, para. 7.2.

⁶² Ibid., para. 2.9.

⁶³ Ibid., para. 2.4.

⁶⁴ Ibid., para. 6.1.

⁶⁵ Ibid., para. 2.9.

⁶⁶ Ibid., para. 4.6.

att skydda Teitiotas rätt till liv, men det kan i alla fall tänkas minimera de akuta riskerna.⁶⁷

I en jämförelse med tidigare rättsfall som liknar Teitiotas, anser den nyzeeländska staten att rådande klimatförändringar skulle kunna innebära att Teitiotas utsatthet vid utvisning är mer så kallad 'imminent', till en större grad än dem.⁶⁸ Detta innebär dock inte att Teitiotas fara i sig är 'imminent' och att han vidare kan skyddas utifrån UDHR och rätten till liv. Den nyzeeländska staten påpekar att klimatförändringar och naturkatastrofer sällan leder till att personerna i fråga omfattas av flyktingkonventionen, men att det inte finns några handfasta regler och beslut tas efter varje enskilt fall.⁶⁹ Klimatförändringarna kan reellt påverka människors välmående i sådan utsträckning att deras rätt till liv kan uttryckas ha kränkts.⁷⁰ Detta belyser kommittén då de säger att det krävs nationella och internationella åtgärder för att säkra öbornas rättigheter och livskvalitet, de menar att deras rättigheter annars onekligen skulle inskränkas.⁷¹

Teitiota argumenterar för att hans livsvillkor inskränks om han utvisas och att konsekvenserna som de stigande vattennivåerna bär med sig, hotar hans liv. Den nyzeeländska domstolen och kommittén argumenterar dock, med hänvisning till dokumentation som framförts under utredningen, att dödsfallen som skett i korrelation med havsnivåernas stigning inte har skett med så pass regelbundenhet att Teitiotas liv kan uttryckas vara i överhängande fara.⁷²

I IPCC:s femte rapport kring transnationella klimatförändringar, relaterade till stillahavs öarna, framgår det att havsnivån förväntas stiga med 0.7 meter inom de närmsta åren, vilket onekligen påverkar den bobara marken på Tarawa och Kiribati öarna generellt. Rapporten visar även på bristen till rent vatten som skett på grund av saltföroreningar. Genom att argumentera utifrån rapporten visar Teitiota på att han, såväl som många av öns invånare bör få asyl som klimatflyktingar eftersom deras livsförhållanden bevisligen har påverkats genom stigande havsnivåer och

⁶⁷ CCPR/C/127/D/2728/, para. 9.13.

⁶⁸ Ibid., para. 2.9.

⁶⁹ Ibid., para. 2.8.

⁷⁰ Ibid., para. 9.5.

⁷¹ Ibid., para. 9.11.

⁷² Ibid., para. 2.9.

saltföroreningar. Teitiota belyser även att Nya Zeeland har börjat att acceptera klimatflyktingar som ett koncept efter det att rapporten släpptes, eftersom den visar på att befolkningen onekligen riskerar att ta skada från klimatet.⁷³

Alla tre parter talar dock om att rätten till liv även omfattar rätten till ett värdigt liv, det omfattar inte bara överlevnad, utan individens rätt till ett värdigt liv - fritt från handlingar eller försummande som kan leda till att någon dör i förtid. Kommittén hänvisar till ett beslut i ett tidigare rättsfall då de argumenterar för ett värdigt liv.⁷⁴

4.2 Australien-Tuvalu Falepili överenskommelsen

Nedanför är kodschemat för analysen av 'Australia-Tuvalu Falepili Union', där huvudargumenten markeras efter dess motiv i klimaträttvisa och rätten till liv, vilket markeras med ett X.

Huvudargument	Klimaträttvisa	Rätten till liv
Omsorg och ömsesidig respekt.	X	
Fragmenterade landmassor och brist på naturresurser.	X	
Skydd av Tuvalus folk, identitet och kultur.	X	X
Fred, trygghet.	X	X
Välmående.	X	X
Klimatförändringar är det största hotet för tuvalu bornas försörjning, säkerhet och hälsa.	X	X
Rätt att leva, plugga och jobba på annan ort.	X	X
Värdighet.	X	
Stöttning vid naturkatastrofer, pandemier.	X	
Säkra stabilitet.	X	
Arbete för att adaptera ön och säkra befolkningens hem, säkerhet och värdighet.	X	

Tabell 2: Huvudargumentation utifrån rätten till liv och klimaträttvisa i 'The Australia-Tuvalu Falepili Union'

⁷³ CCPR/C/127/D/2728/, para. 7.1.

⁷⁴ Ibid., para. 7.3.

4.2.1 Tes

I november 2023 gjordes en överenskommelse mellan ö-staten Tuvalu och Australien. I form av ett transnationellt traktat, som ämnar stärka ländernas partnerskap, formades 'Australia-Tuvalu Falepili Union'.⁷⁵ Bakom överenskommelsen ligger klimatförändringarnas konsekvenser som hotar befolkningen på Tuvalu. Den tes som motiverar överenskommelsen är att ländernas partnerskap måste stärkas för att kunna säkerställa Tuvalu bornas säkerhet, liv och landets framtid.⁷⁶

4.2.2 Rätten till liv

I ländernas gemensamma uttalande nämner de att det ska möjliggöras för tuvaluborna att flytta till Australien. De förtjänar som uttalandet pekar på, att med värdighet kunna leva, studera och arbeta på annan ort, i takt med att klimatförändringarna förvärras. Stödet som ges till landet ska försöka göra det möjligt för öborna att fortsatt kunna leva och frodas inom sitt territorium. Invånarnas överlevnad och rätt till liv argumenteras vara säkrad genom ett större samarbete mellan länderna och ett ökat stöd av Australien i Tuvalus adaptiva arbete och omställning. Ländernas gemensamma uttalande belyser att arbetet i största mån ska ske på plats men uppger även säkerställa öbornas liv genom ”a special pathway for citizens of Tuvalu to come to Australia, with access to Australian services that will enable human mobility with dignity”, som hänvisar till öbornas rätt att söka asyl i Australien.⁷⁷ Detta argument framgår även i artikel 3.1.a i det traktat som följer överenskommelsen. Artikeln uppger att deras möjlighet till liv ska skyddas genom en tillämpning som ger tuvaluinvånarna en särskild möjlighet att bosätta sig i Australien.⁷⁸ Traktatet belyser även att medlemsstaterna är förstående för öbornas önskan att bo kvar på sitt territorium så länge det är möjligt och att det därför ska göras arbete på plats, som kan hjälpa Tuvalubornas livsvillkor och sociala förhållanden på ön.⁷⁹

⁷⁵ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, *Joint Statement on the Falepili Union between Tuvalu and Australia*, 2023, hämtad 2023-11-17 från: <https://www.dfat.gov.au/geo/tuvalu/joint-statement-falepili-union-between-tuvalu-and-australia>.

⁷⁶ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, *Joint Statement on the Falepili Union between Tuvalu and Australia*.

⁷⁷ Ibid.,

⁷⁸ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, *Australia-Tuvalu Falepili Union treaty*, 2023, hämtad 2023-11-17 från: <https://www.dfat.gov.au/geo/tuvalu/australiatuvalu-falepili-union-treaty>, art. 3.1.a.

⁷⁹ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, *Australia-Tuvalu Falepili Union treaty*, art. 2.2.a.

Både traktatet såväl som staternas gemensamma uttalande poängterar att arbetet ska säkerställa Tuvalu invånarnas säkerhet och att de just nu möter det existentiella hot som klimatförändringar framställt för dem. I linje med internationell rätt, åtaganden och kapacitet uppger Australien sig vara ansvariga för att säkerställa Tuvalu invånarnas livsvillkor vid större naturkatastrofer, genom Australia-Tuvalu Falepili union.⁸⁰

4.2.3 Klimaträttvisa

Överenskommelsen nämns ha grund i omsorg och ömsesidig respekt. Det poängteras vid flera tillfällen hur partnerskapet ska skydda Tuvalus välmående från klimatförändringarna. Invånarnas önskan om att bo kvar på ön uppmärksammas eftersom det belyses starkt att klimatförändringarna inte ska inskränka på deras kulturella samhörighet och suveränitet. Det utökade partnerskapet lägger därför vikt vid att gemensam suveränitet ligger bakom överenskommelsen, precis som deras framtida arbete också kommer göra.⁸¹

I traktatet uppges Australien bära en skyldighet att stötta Tuvalu vid exempelvis naturkatastrofer eller hälsosituationer. Detta för att säkerställa landets säkerhet och stabilitet. Landet uppges vara i behov av ett utökat partnerskap och Australien uppges kunna stötta öbornas välmående som påverkas av de fragmenterade landmassorna och bristen på naturresurser. Australien ska däribland stötta Tuvalu i arbetet att anpassa ön till det förändrade klimatet, vilket vidare ska göra det möjligt för öborna att kunna behålla sin värdighet, sitt hem och få leva i en säker och fredlig atmosfär.⁸²

Det argumenteras som tidigare nämnt för öbornas rätt att bosätta sig i Australien. Det ska etableras en särskild möjlighet för Tuvalus invånare att flytta, jobba och studera i Australien, vilket ytterligare ämnar säkerställa öbornas värdighet och säkerhet. Genom artikel 3.1.b. i traktatet uppges tillämpning som ska underlätta öbornas livskvalitet vid flytt till Australien. Artikeln uppger att Tuvaluinvånare ska tillgodoses en säkrare

⁸⁰ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, *Australia-Tuvalu Falepili Union treaty*, art. 4.1.c.

⁸¹ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, *Joint Statement on the Falepili Union between Tuvalu and Australia*.

⁸² Ibid.,

tillgång till australiensk utbildning, sjukvård, familjestöd och hjälp att finna inkomstkälla vid flytt.⁸³

⁸³ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, *Australia-Tuvalu Falepili Union treaty*, art. 3.1.b.

5. Resultat och diskussion

I följande avsnitt sammanställs resultatet av analysen och frågeställningen besvaras. Det vill säga detta avsnitt ska visa på vilka skillnader som går att tyda i argumentationens utgång i rätten till liv och klimaträttvisa i protokollet från fallet *Ioanoe Teitiota v. Nya Zeeland och 'Australia-Tuvalu Falepili Union'* gemensamma uttalande och traktat. Resultatet kommer först presenteras genom en uppdelning mellan dokumenten som därefter sammanförs i en jämförelse sinsemellan.

5.1. Resultat

5.1.1. Teitiota v. Nya Zeeland

I fallet mellan Teitiota och den nyzeeländska domstolen går det att tyda att argumentationen som fördes utifrån rätten till liv hänvisade till våldsamer som följts av markägande dispyter, hälsofaror orsakade av förorenat vatten. Teitiota menar i sin argumentation att hans liv utifrån dessa exempel komprimerades och riskerades. Även FN kommittén och den nyzeeländska domstolen argumenterar utifrån rätten till liv i protokollet. Argumentationen utifrån klimaträttvisa motiveras även den genom markdispyternas våldsamer och den snåla tillgången till rent vatten. FN kommittén och den nyzeeländska domstolen vidkänner Teitiotas argument om att hans sociala förhållanden påverkas, men argumenterar själva för att ön är bobar i 10–15 år till och han befinner sig därför inte i akut fara. De pekar vidare på att Kiribati har vidtagit adaptiva åtgärder som ämnar bromsa klimatförändringarnas effekter på ön, vilket de argumenterar ska kunna skydda Teitiotas rätt till liv och minimera de akuta riskerna.

Det som går att påvisa är att han och övriga Kiribatibor påverkas av klimatförändringarna, där också deras livsvillkor, vilket även kommittén belyser då de yttrar att öbornas rättigheter och livskvalitet onekligen skulle inskränkas om det i framtiden inte tillämpas nationella och internationella åtgärder. Teitiota misslyckas dessvärre att bevisa att hans liv är i akut eller trolig fara vid återvändo och domstolen, kan därför inte berättiga honom asyl, enligt existerande lag och åtaganden.

5.1.2. Australia-Tuvalu Falepili Union

I Falepili fallet argumenteras rätten till liv utifrån att öbornas liv hotas av klimatförändringarna, vilket det förnyade partnerskapet ska hjälpa att förhindra.

Överenskommelsen ämnar skydda liv, välmående och hälsa, vilket innebär att de på så vis argumenterar för klimaträttvisa och rätten till liv i överenskommelsen. Tuvalubornas kulturella identitet nämns i överenskommelsen som ett kulturarv förtjänt att bevaras, vilket enklast görs på öarna och motiverar öns adaptiva arbete. Den kulturella identiteten är en aspekt som påverkar sociala förhållanden och påvisar därigenom argumentationens grund i klimaträttvisa. Rent praktiskt ska tuvaluinvånarnas liv och sociala förhållanden säkras genom ett ökat adaptivt arbete mot klimatförändringarna och ett utvidgat asylrättssystem.

Beslutet grundar sig inte i befintlig juridik, den australiensiska staten har istället uppmärksammat ö-statens problem och har valt att nu lägga fasta åtaganden som kan stötta nationen genom en ny bindande instans. Överenskommelsen ska i sig fungera som juridisk tillämpning vid kommande asylrätts arbete mellan Australien och Tuvalu. Bakom tillämpningen ligger argumentationen att öbornas sociala förhållanden och deras rätt till liv påverkas av klimatförändringarna.

5.1.3 Jämförelse mellan Australia-Tuvalu Falepili Union och Teitiota V. Nya Zeeland

Nedanför finns kodschemat som markerar när de två analyserade dokumenteringarna använder sig av huvudargumenten. X:n markerar de tillfällen då respektive fall har använt sig av de sammanställda huvudargumenten. I kodschemat går det att se att 4 av 14 huvudargument används i båda fall, medan 10 av argumentsgrunderna saknar motsvarande argumentation i det andra analyserade fallet.

Huvudargument	Teitiota V. Nya Zeeland	Australia-Tuvalu-Falepili Union
Obobar mark, ingen framtid p.g.a. Stigande havsnivåer och brist på naturresurser.	X	X
Överbefolkning.	X	
Smutsigt dricksvatten.	X	

Generell hälsa på ön har försämrats.	X	
Våldsamhet p.g.a. markdispyter.	X	
Önation har försummat sina positiva skyldigheter.		X (motbevisad)
Överhängande hot mot liv.		X (motbevisad)
Klimatförändringar är ett av sam- och framtidens största hot.	X	X
Klimatförändringarna kan påverka livsvillkoren.	X	X
Skydda folket, deras identitet och kultur.		X
Säkra välmående, säkerhet, stabilitet och fred.		X
Stöd vid naturkatastrofer.		X
Ön arbetar för att anpassa sig efter klimatförändringarnas konsekvenser.	X	X
Rätt att leva, studera och arbeta på annan ort.		X

Tabell 3: Jämförelse av huvudargument i Teitiota V. Nya Zeeland protokollet och 'Australia-Tuvalu Falepili Union'

I en jämförelse av de två redovisade dokumentationerna går det att tyda både skillnader och likheter i argumentationen. Bägge fall talar om klimatförändringarna som ett av samtidens största hot för öborna, som påverkar deras sociala förhållanden och livsvillkor. I båda fall beskrivs det att respektive ö arbetar för att anpassa sig efter klimatförändringarnas konsekvenser, där de stigande havsnivåerna är ett central hot mot öbornas liv.

Argumentationen utifrån rätten till liv och klimaträttvisa ter sig dock olika. Rättegången mellan Teitiota och den nyzeeländska staten talar om dåligt livsklimat med hälsofaror, överbefolkning och våldsamerheter, medan överenskommelsen lägger fokus vid respekt,

omsorg, skydd, välmående och stöd. I analysen framgår det att fallen endast använder sig av liknande huvudargument i 4 av 14 fall. Alla fyra argument hänvisar till klimatförändringarna i mer generella drag, som att klimatförändringarna hotar öbornas existens och att det förs ett arbete mot hotet på både Tuvalu och Kiribati öarna. Det argument som är mest avsmalnat och som båda fallen använder sig utav är att marken på ön är eller kommer bli obobar. I bägge fall argumenterar de för att ön och nationens framtid hotas av de stigande havsnivåerna och gör marken obobar, vilket även nämns komma att påverka öbornas livsvillkor framöver.

Skillnaderna som i arbetet förmedlas är betoningen på hälsofaror, som i rättegången ligger i argumentationens framkant och är något som belyses av alla parter. Denna form av argument saknas i överenskommelsen, då klimatets medförda hälsorisker endast talas om i form av att säkerställa Tuvaluinvånarnas välmående och deras rätt till sjukvård i Australien. På samma sätt saknar protokollet argumentation gällande den kulturella identiteten och samhörigheten, som överenskommelsen uttrycker som central för tuvalubornas sociala förhållande, välmående och identitet. Bevarande av Tuvalus kultur är något som präglar det förnyade partnerskapet, vilket ska säkerställa invånarnas livsvillkor. Detta nämns inte alls i Teitiotas fall.

Det som skiljer argumentationen vidare är på vilket sätt klimatförändringarna påverkar rätten till liv och klimaträttvisan. I FN protokollet betonas det i större grad de skador som har skett, negativa effekter som befolkningen har upplevt och hur vidare Teitiotas liv och livsvillkor skulle påverkas då han flyttar tillbaka till Kiribati. Överenskommelsen å andra sidan lägger ett större fokus vid hur partnerskapet ska förbättra livsvillkoren och situationen genom att betona på hur rätten till liv ska säkras med Australiens stöd i anpassningsarbetet, hur Tuvaluinvånarnas kultur och suveränitet ska hållas intakt samt deras bosättning i Australien. Det framgår att studiens två presenterade fall skiljer sig i sina motiveringar bakom argumentationen och betoning på de negativa respektive positiva aspekterna. Teitiota och Nya Zeeland talar om hur hans rätt till liv inskränks och de skador klimatförändringarna har medfört, medan överenskommelsen beskriver hur rätten till liv ska förstärkas och säkras.

I domslutet framgår det tydligt att argumentationen för asyl begränsades av kravet på beviskraft. Val av argument spelar ingen större roll om det inte går att bevisa att livet

är i faktisk fara. Möjligheterna för överenskommelsen blir därmed större eftersom de baseras på en välvilja mellan grannländer som inte kräver bevisning för argumenten. Domslutet är begränsad till existerande juridiska instanser och den nyzeeländska domstolen kan därför inte godkänna Teitiotas asyl. Det saknas en instans som gör Nya Zeeland ansvarsskyldiga gentemot Teitiota, ett system likt det nyttillkomna traktatet mellan Tuvalu och Australien som möjliggör asyl som 'klimatflykting'. I protokollet kan man tyda att befintliga lagar inte kan rättfärdiga den enskildes asyl i Nya Zeeland genom argumentation utifrån att klimatförändringarna påverkar ens rätt till liv och sociala förhållanden, om inte livet anses vara i akut fara. I dagsläget skulle det juridiska systemet behöva uppdateras för att Teitiotas asyl på Nya Zeeland ska beviljas.

Denna studie har visat på att den argumentation som förs utifrån rätten till liv och klimaträttvisa i båda studerade fall utgår från att klimatförändringarna är öbornas största hot i samtiden och påverkar invånarnas livsvillkor, att de aktivt arbetar för att förbättra situationen på ön men att den ständigt stigande havsnivån kräver ytterligare insatser för öborna. Det som skiljer argumentationen åt är dess negativa respektive positiva framtoning. Det ena dokumentet talar om hälsofaror som möjligen kommer ske, medan det andra talar om en räddning bort från dessa livsförhållanden.

5.2. Diskussion

Studien visar på att skillnaden i argumentationen är ur vilken utgångspunkt de använder rätten till liv och att fallens grundformat påverkar argumentationen. Protokollet kopplat till Teitiota fallet ska bevisa att den enskilde har rätt till asyl, vilket kräver stark beviskraft, begränsningar som inte finns för överenskommelsen eftersom det i sig ska agera tillägg i ett bristfälligt rättssystem. Dokumenten som arbetet utgår från skiljer sig åt redan i grunden och det är viktigt att poängtera att skillnaderna i argumentationen till viss del grundar sig i att det tidigare fallet är en rättslig process, begränsad av existerande juridik. Medan det senare är skapande av en ny juridisk instans, en tillämpning som ska underlätta asylrättsfall likt Teitiotas, fast på Tuvalu.

Det går vidare att tolka det som att Teitiotas fall egentligen skulle hjälpas av en revidering av rättssystemet likt det som nyss skett för Tuvaluborna. Kommittén belyser detta då de nämner att det utöver nationella åtgärder även krävs internationella åtgärder för att Kiribatibornas rätt till liv inte ska inskränkas i framtiden, vilket kan tolkas tala

för att Nya Zeelands rättssystem kopplat till asyl bör revideras, eller att ett partnerskap mellan Kiribati och Nya Zeeland bör formuleras. Ett tema som i litteraturöversikten beskrevs även har präglat den tidigare forskningen.

Något som kan ha påverkat de analyserade fallens slutgiltiga utfall och värt att poängtera är årsdifferensen. Protokollet gällande Teitiotas asylrätt som klimatflykting offentliggjordes 2020 och var redan då ett avslutat fall, med flera år på nacken. Överenskommelsen fastställdes å andra sidan 2023, flera år efter Teitiotas dom. Det är därför ett rimligt antagande att även klimatförändringarnas eskalering kan ha påverkat utfallet och att Teitiotas rätt till liv idag skulle bedömas vara allvarligt hotad om fallet omprövades. Detta behöver inte tala mot analysens trovärdighet, utan är en eventuell faktor värd att nämna, resultatet kvarstår vid att den enskildes rätt till asyl som klimatflykting kräver ett uppdaterat rätt system.

Tidens klimatkatastrofer kräver en instans, revidering eller ett tillägg som kan säkra klimatflyktingar, likt Teitiotas, asylrätt. Förmodligen bör detta ske i kombination med att de kontextuella samhällsproblemen belyses. Tidigare forskning har som tidigare nämnts belyst att det krävs ett aktivt arbete mot de sociala kontexter som kan ha påverkat flyktingströmmen, därmed är en tillämpande rättslig instans inte en tillräcklig åtgärd i sig själv. Det finns en risk att ett traktat flyttar fokus från att aktivt jobba med ett anpassningsarbete. En risk som Falepili överenskommelsen har bemött genom att lägga partnerskapets främsta arbete vid att ytterligare anpassa ön inför de kommande förändringarna, vilket försätter asylrätten som en sekundär lösning. Asylrätten är en säkerhetsåtgärd för att ytterligare säkerställa Tuvaluinvånarnas rätt till liv, en säkerhetsåtgärd som saknades då Teitiota sökte asyl som klimatflykting.

6. Sammanfattning

Studien har visat på skillnader i argumentationen kring rätten till liv och klimaträttvisa som finns i två fall gällande klimatförändringar och öbors rätt till asyl. Arbetet visar på skillnader i argumentation, från Ioanoe Teitiota v. Nya Zeeland och 'The Australia-Tuvalu Falepili Union', som kan leda till olika utfall, men det framgår också att fallens grundformat kan ha påverkat utfallet. Detta väcker spekulationer ifall det som krävs för att Teitiota ska beviljas asyl är ett reviderat rättssystem istället för en annan argumentativ utgångspunkt i rätten till liv.

Skillnaderna som förmedlas är betoningen på hälsofaror och våldsamt, respektive bevarande av öbornas kulturella identitet. I protokollet ligger hälsan och markägande dispyter i argumentationens framkant, vilket saknas i överenskommelsen. På samma sätt argumenteras tuvaluinvånarnas livsvillkor och sociala förhållanden kunna förstärkas genom att det nya samarbetets fokus vid bevarande av deras kultur. En argumentation som helt saknas i Teitiotas fall.

Alla parter identifierar, i sin argumentation, att klimatförändringarna påverkar öbornas sociala förhållanden och att dess effekter är samtidens största hot, som kräver tillämpande arbete nationellt såväl som internationellt. Detta gör Australien och Tuvalu genom sitt förnyade partnerskap och det skulle möjligen kunna argumenteras för att det krävs samma sak för att säkra Teitiota och Kiribatiinvånarnas livsvillkor, då effekterna av klimatförändringarna tilltar.

7. Referenser

Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade. *Joint Statement on the Falepili Union between Tuvalu and Australia*. 2023. Hämtad 2023-11-17 från: <https://www.dfat.gov.au/geo/tuvalu/joint-statement-falepili-union-between-tuvalu-and-australia>.

Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade. *Australia-Tuvalu Falepili Union treaty*. 2023. Hämtad 2023-11-17 från: <https://www.dfat.gov.au/geo/tuvalu/australiatuvalu-falepili-union-treaty>

Baldwin, Andrew. "Racialisation and the figure of the climate-change migrant". *Environment and Planning*. 45:6, 2013, s.1474–1490.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur, 2012.

Eldén, Sara. *Forskningsetik*. Lund: Studentlitteratur, 2020.

Fuentes-George, Kemi. "The Comparative Politics of Environmental Justice". i *The Oxford Handbook of Comparative Environmental Politics*. Jeannie Sowers, Stacy D. VanDeveer & Erika Weinthal (red.). New York: Oxford University Press, 2021.

Gainer, Jessica. "What is the Australia-Tuvalu Falepili Union". *United states studies centre*. 2023-12-13. Hämtad 2023-12-28 från: <https://www.ussc.edu.au/what-is-the-australia-tuvalu-falepili-union>.

Heywars, Clare & Roser Dominic (red.). *Climate Justice in a Non-Ideal World*. New York: Oxford University Press, 2016.

Hiraide, Lydia Ayame. "Climate refugees: A useful concept? Towards an alternative

vocabulary of ecological displacement”. *Politics*. 43:2, 2023, s.267-282.

Kashwan, Prakash. “Globalization of Environmental Justice: A Framework for Comparative Research”. i *The Oxford Handbook of Comparative Environmental Politics*. Jeannie Sowers, Stacy D. VanDeveer & Erika Weinthal (red.). New York: Oxford University Press, 2021.

McAdam, Jane. *Climate Change, Forced Migration and International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2012.

McAdam, Jane. “Current developments Protecting People displaced By the Impacts of Climate Change: The UN Human Rights Committee and the Principle of Non Refoulement”. *American journal of international law*. 114:4, 2020, s.708-725.

McAdam, Jane. “Swimming against the Tide: Why a Climate Change Displacement Treaty is Not *the Answer*”. *International Journal of Refugee Law*. 23:1, 2011, s.2-27.

New Zealand Supreme Court. NZSC 2015:107. *Ioane Teitiota v The Chief Executive of Ministry of Business Innovation and Employment*. New Zealand Supreme Court: 2015.

Pellow, David N. “Environmental Justice, Climate Justice, and Animal Liberation Movements: Confronting the Problems of Social Difference”. i *The Oxford Handbook of Comparative Environmental Politics*. Jeannie Sowers, Stacy D. VanDeveer & Erika Weinthal (red.). New York: Oxford University Press, 2021.

Scott, Matthew. *Climate Change, Disasters, and the Refugee Convention*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.

Scott, Matthew. ”Finding Agency in Adversity: Applying the Refugee Convention in The Context of Disasters and Climate Change”. *Refugee survey quarterly*. 35:4, 2016, s.26-

57.

Steffens, Jane. "Climate Change Refugees in the Time of Sinking Islands". *Vanderbilt Journal of Transnational Law*. 52:3, 2019, s.727-772.

Suiseeya, Kimberly R. Marion. "Critical Perspectives on Representation Equity, and Rights Developing a Comparative Politics of Environmental Justice". i *The Oxford Handbook of Comparative Environmental Politics*. Jeannie Sowers, Stacy D. VanDeveer & Erika Weinthal (red.). New York: Oxford University Press, 2021.

Universal Declaration of Human Rights. UN Doc. A/RES/217 (III). 10 December 1948.

United Nations Convention Relating to the Status of Refugees. 189 UNTS 137. 25 July 1951.

United Nations Human Rights Committee. CCPR/C/127/D/2728/. *Views adopted by the Committee under article 5 (4) of the Optional Protocol, concerning communication No. 2728/2016*.

International Covenant on Civil and Political Rights: 2020.

Wisner, Ben. "Climate Change and Migration: Scientific Fact or Leap of (Bad) Faith?"

Invitation to a debate & Radix collection of materials elucidating debate & the assumptions & politics in the background". *ResearchGate*. 2009. Hämtad 2023-12-06 från:

https://www.researchgate.net/publication/238792626_Climate_Change_and_Migration_Scientific_Fact_or_Leap_of_Bad_Faith_Invitation_to_a_debate_Radix_collection_of_materials_elucidating_debate_the_assumptions_politics_in_the_back_ground.